

บทคัดย่อ

เขาค้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมาอย่างยาวนานแห่งหนึ่งของประเทศไทย แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาถูกขับเคลื่อนด้วยกระแสการท่องเที่ยวมวลชน การเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากร โดยเฉพาะพื้นที่เขาค้อที่มีความเปราะบางและมีข้อจำกัดด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและการท่องเที่ยว ระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชุมชน ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบชุมชนมีส่วนร่วมโดยการประยุกต์แนวคิดเกษตรปลอดภัย การท่องเที่ยวสีเขียว และวิทยาการคอมพิวเตอร์ จากการถอดบทเรียนพบว่า (1) ผลิตภัณฑ์เกษตรที่สำคัญในปัจจุบัน คือ ผักไฮโดรโปนิคส์และสตรอเบอร์รี่ ซึ่งเกิดจากการผลิตของเกษตรกรต่างถิ่นที่เข้ามาเช่าใช้ที่ดิน ส่งผลให้เกษตรกรดั้งเดิมส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าทางการเกษตรแบบเดิมมาเป็นพืชสองชนิดดังกล่าว สตรอเบอร์รี่เป็นพืชชนิดเดียวที่สร้างรายได้โดยตรงจากการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรต่างถิ่นที่ปลูกพืชตามฤดูกาลและพืชทางเลือก เช่น เก๊กฮวยและคาร์โมมายล์ ผสมผสานกับแปลงสตรอเบอร์รี่ และส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัยที่สามารถหารายได้จากการท่องเที่ยว (2) ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว อยู่บนฐานของการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ เกษตรกร และชุมชน ในการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันผ่านสินค้า บริการ และกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่เสนอไว้ในรูปแบบการท่องเที่ยวสีเขียวแบบ ABC (3) อุปสรรคสำคัญของการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบในเครือข่ายการท่องเที่ยวสีเขียวคือ การปลูกพืชทางเลือกสร้างรายได้น้อยกว่าและใช้แรงงานมากกว่าเมื่อเทียบกับการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์และสตรอเบอร์รี่ (4) เทคโนโลยีออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นช่วยสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวจากโครงการวิจัยนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สร้างการเรียนรู้การท่องเที่ยวแบบละมุน ผ่านความร่วมมือในการประกอบกิจกรรมและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวโดยอาศัยความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรและภูมิทัศน์การท่องเที่ยวของพื้นที่

คำหลัก การท่องเที่ยวสีเขียว ภาพลักษณ์ การเกษตร การเรียนรู้ เครือข่าย เขาค้อ

Abstract

Khaokho is renowned nationally as a relaxing tourist destination in Thailand. Since a decade, this place has been intensively driven by conventional tourism. The rapid growth of tourists in the last five years causes a negative impact to natural environment, especially Khaokho is a fragile area of limitation in land utilizations. This research, therefore aimed to transfer knowledge and support learning in agriculture and tourism among farmers, tourism businesses and communities. The methodology focused on the participatory research whilst Sustainable Agriculture, Green Tourism and Computer Science approaches were applied into the participatory processes. The lessons learnt from the project were (1) the increasing number of land occupied by new coming farmers from outsiders who come with their own know-how in industrial agricultural product such as hydroponics and strawberry. Among them, only strawberry can create direct benefit from tourism. This affects the agricultural way of life, the local farmers have to adapt their styles of planting to the industrial context. In order to be success in conserving the traditional agriculture, the seasonal organic fruits, vegetables, and flowering plants such as chamomile and chrysanthemum should be proposed as alternative agricultural products to support tourism image. (2) The success factor of developing Green Tourism networking is based on the collaboration between tourism entrepreneurs, farmers, and communities to share fair benefit through tourism products and activities proposing as Green Tourism ABC model. (3) The main obstacle of developing farmer role model in Green Tourism Networking was that alternative plants generated less income but more labor consuming than hydroponics and strawberry. (4) The created tool so called “Green Khaokho web-application can support the interaction within the Green Tourism Network and between the tourism business operators and the tourists. The main contribution of this research is the enhancement of the collaboration among tourism actors in Khaokho through learning processes in Green Tourism activities.

Keywords: Green Tourism, Image, Agriculture, Learning, Networking, Khaokho